

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО**

Кафедра соціології та політології

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ СТУДІЇ»

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський) рівень

Ступінь вищої освіти – бакалавр

Галузь знань – 08 «Право»

Спеціальність – 081 «Право»

Статус навчальної дисципліни – обов'язкова

Рік набору – 2020

Затверджено на засіданні
Вченої ради Університету
протокол № 9 від 30 червня 2020 р.
(зі змінами протокол
№ 164 від 30 серпня 2022 р.)

Гетьман А.П.

Програма навчальної дисципліни «Соціально-політичні студії» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право». Харків: Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудрого, 2022. 27 с.

Розробники програми:

Требін Михайло Петрович – доктор філософських наук, професор; Клімова Галина Павлівна – професорка кафедри соціології та політології, докторка філософських наук, професорка; Герасіна Людмила Миколаївна – професорка кафедри соціології та політології, докторка соціологічних наук, професорка; Панфілов Олександр Юрійович – професор кафедри соціології та політології, доктор філософських наук, професор; Воднік Валентина Давидівна – доцентка кафедри соціології та політології, кандидатка філософських наук, доцентка; Волянська Олена Володимирівна – доцентка кафедри соціології та політології, кандидатка соціологічних наук, доцентка; Підкуркова Ірина Валеріївна – доцентка кафедри соціології та політології, кандидатка соціологічних наук, доцентка; Погрібна Вікторія Леонідівна – професорка кафедри соціології та політології, докторка соціологічних наук, професорка; Поліщук Ігор Олексійович – професор кафедри соціології та політології, доктор політичних наук, професор; Сахань Олена Миколаївна – доцентка кафедри соціології та політології, кандидатка соціологічних наук, доцентка.

Затверджено на засіданні кафедри соціології та політології
(протокол № 1 від 1 вересня 2020 р.)

Оновлену редакцію (зі змінами та доповненнями) затверджено на
засіданні кафедри соціології та політології
(протокол № 1 від 30 серпня 2021 р.)
(протокол № 11 від 14 червня 2022 р.)

Завідувач кафедри _____ М.П. Требін, доктор філософських наук, професор

Зміст

1. Вступ	4
2. Опис навчальної дисципліни (навчальні одиниці)	8
3. Зміст програми навчальної дисципліни	8
4. Ресурсне забезпечення навчальної дисципліни	11
4.1. Форми організації освітнього процесу та види навчальних занять	11
4.2. Самостійна робота здобувачів вищої освіти	11
4.3. Освітні технології та методи навчання	12
4.4. Форми педагогічного контролю та система оцінювання якості набутих компетентностей за результатами засвоєння навчальної дисципліни	12
4.5. Навчально-методичне й інформаційне забезпечення навчальної дисципліни	14
Додаток 1. Карта предметних компетентностей з навчальної дисципліни	22
Додаток 2. Карта результатів навчання здобувача вищої освіти, сформульованих у термінах компетентностей	24
Додаток 3. Матриця зв'язків модулів навчальної дисципліни, результатів навчання і предметних компетентностей у програмі навчальної дисципліни	26

1. ВСТУП

1.1. Мета та завдання навчальної дисципліни.

Метою викладання навчальної дисципліни є формування у здобувачів вищої освіти цілісної системи знань, умінь, навичок та інших компетентностей щодо аналізу соціально-політичних реалій, діяльності соціально-політичних інститутів, цінностей політичної культури що має сприяти у майбутніх юристів здатності раціонально і критично оцінювати соціально-політичні феномени та робити усвідомлений політичний вибір.

Завдання:

- теоретична і практична підготовка майбутніх фахівців в галузі права з питань актуальних проблем розвитку соціальної і політичної сфер суспільства;
- формування у студентів навичок аналізу, раціонального та критичного оцінювання соціально-політичних подій та явищ;
- розвиток у студентів умінь грамотно й точно формулювати та висловлювати свої позиції щодо механізмів функціонування соціальних та політичних систем, зміни політичних режимів та сутності світової політики в епоху глобалізації.

1.2. Статус навчальної дисципліни у структурі освітньо-професійної програми: обов'язкова.

1.3. Пререквізити: «Українська культура», «Економічна теорія», «Історія держави і права України», «Логіка», «Філософія», «Історія держави і права зарубіжних країн».

1.4. Кореквізити: «Конституційне право України», «Адміністративне право», «Державне будівництво та місцеве самоврядування».

1.5. Постреквізити: «Адміністративне право», «Цивільне право», «Міжнародне право», «Право Європейського Союзу», «Екологічне право», «Державне (конституційне) право зарубіжних країн».

1.6. Перелік предметних компетентностей здобувача вищої освіти:

1. ПК1. Розуміння сутності соціальних та політичних концепцій, парадигм, базових категорій соціології та політології.
2. ПК2. Здатність аналізувати та оцінювати суспільні та політичні процеси в контексті аналізованої проблеми
3. ПК3. Здатність робити прогностичні оцінки перспектив розвитку соціальних та політичних процесів.
4. ПК4. Здатність орієнтуватися в системі соціологічного та політологічного знання.
5. ПК5. Розуміння методів дослідження соціальних та політичних процесів.
6. ПК6. Знання основних законів соціології та політології.
7. ПК7. Здатність системно тлумачити зміст наукових джерел з соціології та політології
8. ПК8. Здатність самостійно знаходити наукові та інші джерела та давати їм оцінку.
9. ПК9. Здатність визначати інтереси соціальних суб'єктів у політичних відносинах та оцінювати мотиви політико-правової поведінки людей.
10. ПК10. Здатність розкривати сутність і природу громадської думки, використовувати результати дослідження громадської думки для прийняття політико-правових рішень.
11. ПК 11. Здатність аналізувати агентів та умови політико-правової соціалізації представників різних соціальних груп в різні історичні періоди та на різних стадіях соціалізації.
12. ПК 12. Здатність визначити шляхи формування політико-правової культури залежно від різних базових умов соціально-політичного розвитку держави.
13. ПК13. Здатність моделювати соціальні та політичні процеси та механізми реагування на них.
14. ПК14. Здатність формулювати особисту думку та доказово її представляти при дослідженні сутності й змісту соціальних та політичних процесів.

15. ПК15. Здатність визначати інтереси соціальних суб'єктів у політичних відносинах та оцінювати мотиви політико-правової поведінки людей.
16. ПК 16. Здатність застосовувати міждисциплінарні методи в аналізі сучасних соціальних та політичних процесів.
17. ПК 17. Демонструвати здатність приймати вмотивовані рішення в професійній діяльності на основі використання знань щодо сутності феномену політичного лідерства, способів формування, розвитку і реалізації соціальних якостей політичних лідерів.
18. ПК 18. Здатність виявляти причини і наслідки девіантної поведінки осіб в політико-правовому полі та пропонувати способи її корекції.
19. ПК 19. Розуміння етапності розвитку соціальних та політичних процесів.
20. ПК 20. Розуміння сутності світових політичних процесів та правових наслідків міжнародних відносин.

Експлікація загальних і спеціальних компетентностей визначається в карті предметних компетентностей (Додаток 1)

1.3. Перелік результатів навчання здобувача вищої освіти:

- РН НД 1.1. Аналізувати природу та зміст соціальних та політичних процесів.
- РН НД 1.2. Демонструвати знання та розуміння основних понять та категорій соціології та політології та методології соціологічних та політологічних досліджень.
- РН НД 1.3 Аналізувати діяльність основних соціальних і політичних інститутів суспільства, прогнозувати шляхи їх подальшого розвитку.
- РН НД 2.1. Організовувати і проводити аналітичну експертизу діяльності суб'єктів влади.
- РН НД 2.2. Збирати й аналізувати інформацію з національних і міжнародних джерел стосовно рішень інститутів влади.
- РН НД 2.3. Аналізувати агентів та умови політико-правової соціалізації представників різних соціальних груп в різні історичні періоди та на різних стадіях соціалізації.

РН НД 2.4. Визначити шляхи формування політико-правової культури залежно від різних базових умов соціально-політичного розвитку держави.

РН НД 2.5. Демонструвати здатність приймати вмотивовані рішення в професійній діяльності на основі використання знань щодо сутності феномену політичного лідерства, способів формування, розвитку і реалізації соціальних якостей політичних лідерів.

РН НД 2.6. Визначати інтереси соціальних суб'єктів у політичних відносинах та оцінювати мотиви політико-правової поведінки людей.

РН НД 3.1. Виявляти причини і наслідки девіантної поведінки осіб в політико-правовому полі та пропонувати способи її корекції.

РН НД 3.2. Розкривати проблеми у правовому регулюванні соціальних відхилень і пропонувати способи їх вирішення з використанням наявних теоретичних і прикладних знань відповідно до принципів захисту прав людини і її основоположних свобод.

РН НД 3.3. Розкривати сутність і природу громадської думки, використовувати результати дослідження громадської думки для прийняття політико-правових рішень.

РН НД 3.4. Узагальнювати інформацію для аналізу та кваліфікації соціально-політичних процесів макро- і мікрорівня (глобальних, регіональних, національних, соціетальних, локальних тощо).

РН НД 3.5. Аналізувати сутність та зміст світових політичних процесів та правових наслідків міжнародних відносин.

Експлікація результатів освоєння навчальної дисципліни і результатів навчання за спеціальністю і спеціалізацією визначається в карті результатів навчання, сформульованих у термінах компетентностей (Додаток 2).

1.7. Модулі програми навчальної дисципліни.

1. Модуль № 1. Суспільство як об'єкт соціально-політичного аналізу.
2. Модуль 2. Влада, політика, особистість.
3. Модуль 3. Соціальні та політичні процеси і явища.

Експлікація модулів компетентнісно орієнтованої програми навчальної дисципліни визначається у матриці зв'язків між модулями навчальної дисципліни, результатами навчання і предметними компетентностями (Додаток 3).

2. Опис навчальної дисципліни (навчальні одиниці)

Курс	Рівень освіти, галузь знань, спеціальність	Дидактична структура та кількість годин
Кількість кредитів ЄКТС: 4,0 Кількість модулів: 3 Загальна кількість годин: 120 Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2–4, самостійної роботи студента – 6–8.	Рівень освіти – перший (бакалаврський) Галузь знань – 08 «Право» Спеціальність – 081 «Право»	Модуль 1 Лекції: 6 Практичні заняття: 8 Самостійна робота: 20 Модуль 2 Лекції: 8 Практичні заняття: 10 Самостійна робота: 22 Модуль 3 Лекції: 8 Практичні заняття: 8 Самостійна робота: 30 Види контролю: поточний контроль; підсумковий контроль знань (залік)

3. Зміст програми навчальної дисципліни

Модуль I. Суспільство як об'єкт соціально-політичного аналізу

Соціально-політичні студії як навчальна дисципліна. Об'єкт і предмет соціально-політичних студій. Закономірності функціонування та розвитку соціально-політичної сфери суспільства. Структура соціально-політичного знання: категорії, методи та функції. Формування парадигм сучасної вітчизняної та зарубіжної соціально-політичної думки.

Суспільство у соціально-політичному дискурсі. Суспільство як соціальна система. Типи та ознаки суспільства. Соціальна структура суспільства та її підструктури. Соціальні групи як елемент соціальної структури суспільства. Соціальна стратифікація. Соціальна нерівність та соціальна політика. Процес соціальної мобільності: види, канали, спрямованість і динаміка.

Інститути суспільства. Поняття соціального інституту. Механізм інституціоналізації. Загальні ознаки й структурні елементи соціального інституту. Види соціальних інститутів. Основні функції соціальних

інститутів. Місце й роль політичних інститутів у системі соціальних інституцій суспільства. Особливості політичних інститутів. Політичні інститути (держава, політичні партії, громадсько-політичні рухи тощо) як елементи політичної системи суспільства. Функціональна характеристика політичних інститутів суспільства.

Модуль 2. Влада, політика, особистість

Влада і політика. Влада й політика як феномени цивілізації та об'єкти соціально-політичного аналізу. Джерела, ресурси й носії влади у суспільстві. Різновиди влади, її рівні та функції; соціально-політичні й правові механізми здійснення політичного панування. Особливості реалізації владних відносин у публічній та «тіньовій» сфері політики; проблема соціального делегування влади. Легітимність та легітимація політичної влади. Дисперсія й дифузія влади. Політичні режими: сутність, різновиди та ознаки, критерії оцінки.

Особистість в політичному просторі. Особистість: поняття, структура, функції особистості, її соціальний статус та соціальна роль. Соціальна типологія особистості. Соціально-політична діяльність і поведінка особистості. Соціалізація людини: структура, механізми й етапи; характеристики політичної соціалізації. Феномен лідерства у суспільстві. Соціальні якості політичних лідерів, функції та механізми впливу. Типології лідерства у політичній практиці держави та партій. Сутність феномену еліти. Плюралізм еліт у сучасному соціумі. Структура та соціальні функції політичної еліти. Механізми й канали рекрутування політичної еліти. Динаміка еліти: «обмін еліт», закон «циркуляції еліти» як проблема політичної наступності. Політична культура: сутність, структура, види та функції. Типологія політичних культур. Політичні субкультури.

Модуль 3. Соціальні та політичні процеси і явища

Соціальні відхилення. Соціальні норми: поняття, загальні характеристики, основні види, функції. Сутність і загальні ознаки соціальних відхилень. Типологія соціальних відхилень, форми девіантної поведінки.

Загальні закономірності процесу формування та розвитку девіантної поведінки. Проблема співвідношення біологічного, психологічного та соціального в генезі девіантної поведінки. Фізіологічні (антропологічні) (Ч. Ломброзо, Р. Шелдон) та психологічні (З. Фройд, А. Адлер, Д. Доллард) пояснення девіацій. Культурологічні теорії девіантності (Р. Клауорд, Л. Оулін, Т. Селлін.). Теорія диференційованої асоціації (Е. Сатерленд). Теорія культурного перенесення Г. Тарда. Теорія аномії (Е. Дюркгайм), теорія соціальної напруги та «ескалації цілей» (А. Коен, Р. Мертон), теорія стигматизації (Г. Беккер). Теорія конфлікту Р. Квінні. Поняття, суб'єкти та об'єкти соціального контролю. Види соціального контролю: зовнішній, внутрішній, супутній, відволікаючий. Соціальна профілактика девіацій: сутність, види, напрями. Інформаційний, пропагандистський, медично-біологічний, комплексний методи профілактики девіантної поведінки.

Громадська думка та соціально-політичні технології. Громадська думка як соціальний інститут: сутність, природа, механізм функціонування. Використання громадської думки у регулюванні економічної, соціальної та політичної сфер суспільства. Соціальні технології: сутність і призначення. Зміст та функції політичних технологій. Типології соціально-політичних технологій.

Соціальні та політичні процеси. Соціальний та політичний процеси як складові суспільного розвитку: взаємозв'язок, особливості протікання та рівні прояву. Специфіка політичного процесу як елементу соціальної динаміки. Структурна композиція та фази розвитку соціально-політичного процесу. Основні форми та способи протікання соціально-політичних процесів. Типологія соціально-політичних процесів: трансформація, модернізація, модифікація. «Західний» та «незахідний» політичні процеси: порівняльний аналіз. Соціально-політичні процеси у транзитивних суспільствах.

Світова політика. Світова політика: сутність і процеси розвитку. Держави та міжнародні організації як суб'єкти світової політики. Глобалізація як мегатенденція світової політики. Глобальні проблеми

сучасності. Антиглобалізм. Геополітичні виклики XXI ст.

4. Ресурсне забезпечення навчальної дисципліни

4.1. Форми організації освітнього процесу та види навчальних занять:

- форми організації освітнього процесу: навчальні заняття; самостійна робота; практична підготовка; контрольні заходи.

- види навчальних занять: лекції, практичні заняття, індивідуальні заняття, консультації.

4.2. Самостійна робота здобувачів вищої освіти

Самостійна робота – вид позааудиторної роботи навчального характеру, яка спрямована на вивчення програмного матеріалу навчального курсу. Під час самостійної роботи студент має самостійно опрацювати конспекти лекцій, рекомендовану літературу, нормативні акти, матеріали емпіричних досліджень до тем, що виносяться на практичні заняття.

Формами самостійної роботи студентів є: доопрацювання матеріалів лекцій; робота в інформаційних мережах; наукове повідомлення з вузькоспеціальною проблематикою; підготовка тематичних презентацій; підготовка та публікація наукових статей, тез тощо; розробка схем, таблиць з тем початкової дисципліни; анотування наукових статей і монографій; здійснення аналізу законопроектів та змін законодавства.

Самостійна робота студентів полягає у вивченні додаткової навчальної, наукової літератури. Самостійна робота призначена для поглиблення знань студентів із тем, що передбачені навчальною дисципліною.

4.3. Освітні технології та методи навчання

- освітні технології: проблемного навчання, контекстного навчання, студентоцентроване навчання, аудіовізуальні технології, наукові дискусії, інтерактивні технології, ІТ-технології тощо;

- методи навчання: поєднання словесних, наочних та практичних методів, метод проблемного викладання, прес-конференції, ділові ігри,

max 15	max 15	max 15	max 15	max 15	max 15	max 10	max 100
--------	--------	-----------	--------	-----------	--------	--------	---------

Критерії оцінювання результатів навчання

Вид контролю	Кількість балів	Критерії (за кожною з оцінок)
Поточний контроль на практичному занятті	Max 5	Відмінне засвоєння навчального матеріалу з теми, можливі окремі несуттєві недоліки.
	4	Добре засвоєння матеріалу з теми, але є окремі помилки.
	3	Задовільний рівень засвоєння матеріалу, значна кількість помилок.
	Min 0	Незадовільний рівень засвоєння матеріалу.
Колоквіум	Max 15	Результати опрацювання матеріалу високі, можлива незначна кількість несуттєвих помилок.
	8	Задовільний рівень засвоєння матеріалу, значна кількість помилок.
	Min 0	Незадовільний рівень засвоєння матеріалу.
Самостійна робота	Max 10	Робота оформлена відповідно до вимог кафедри. Робота не містить методологічних помилок, є посилання на джерела та власні висновки. При захисті продемонстровані глибокі знання теми, а також доведеність висновків, позицій, класифікацій тощо.
	8	Робота оформлена відповідно до вимог кафедри. Робота містить незначні методологічні помилки, є посилання на джерела, є власні висновки. При захисті продемонстровані достатні знання теми, а також доведеність висновків, позицій, класифікацій тощо.
	7	Робота оформлена відповідно до вимог кафедри, але з незначними помилками. Робота містить методологічні та змістовні помилки, є посилання на джерела, є власні висновки. При захисті продемонстровані достатні знання теми, але виникли проблеми з аргументації окремих понять та суджень у роботі, доведеність висновків.
	5	Робота оформлена з помилками та порушеннями кафедральних вимог щодо форми роботи. Робота містить методологічні та змістовні помилки, використано недостатню кількість джерел для обґрунтування дослідження та висновків. При захисті виникли труднощі щодо розкриття змісту теми, наведення аргументів стосовно окремих положень роботи та обґрунтованості й доведеності висновків.
	Min 0	Робота оформлена неналежним чином, без посилання на джерела та містить методологічні помилки. При захисті автор роботи не може продемонструвати знання з обраної теми, навести аргументацію понять та здійснити аналіз інформації. Робота виконана з порушенням вимог академічної

		добросовісності.
Залік	Max 100	Відмінне володіння матеріалом із дисципліни.
	Min 60	Достатнє засвоєння матеріалу з дисципліни.

4.5. Навчально-методичне та інформаційне забезпечення

навчальної дисципліни

Нормативно-правові акти

1. Про політичні партії в Україні: Закон України від 05.04.2001 №2365-III. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2365-14#Text>
2. Виборчий кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/396-20#Text>
3. Про інформацію: Закон України від 02.10.92 № 2658-XII URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>
4. Про громадські об'єднання: Закон України від 22.03.2012 №4572-VI URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4572-17#Text>
5. Про засади внутрішньої та зовнішньої політики: Закон України від 01.07. 2010 р. № 2411-VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2411-17>.
6. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12.05.2015 р. № 389-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>
7. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку проведення громадських слухань щодо врахування громадських інтересів під час розроблення проектів містобудівної документації на місцевому рівні» від 25 травня 2011 р. № 555. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/555-2011-%D0%BF#Text>
8. Про цілі сталого розвитку України на період до 2030 року: Указ Президента України від 30 вересня 2019 р. № 722/2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text>

*Література**Основна література*

1. Баранівський В.Ф. Політологія: Підручник. Київ: Національна академія управління, 2016. 235 с.
2. Гелей С. Д., Рутар С. М. Політологія: навч. посіб. 9-те вид., перероб. і допов. Львів: Вид-во Львівської комерційної академії, 2015. 370 с.
3. Гольцов А. Г. Геополітика та політична географія. Підручник. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 416 с.
4. Лукашевич М. П., Туленков М. В. Соціологія: загальний курс: навч. посіб. Київ: Каравела, 2011. 408 с.
5. Муляр В. І. Політологія: навч. посіб. 4-те вид., перероб. і допов. Житомир: ЖДТУ, 2014. 335 с.
6. Пірен М. І. Загальна соціологія: підруч. для студентів ВНЗ. Київ: Персонал, 2014. 477 с.
7. Політологічний енциклопедичний словник / [уклад.: Л. М. Герасіна, В. Л. Погрібна, І. О. Поліщук та ін.]; за ред. М. П. Требіна. Харків: Право, 2015. 816 с.
8. Політологія: підручник / [М. П. Требін, Л. М. Герасіна, І. О. Поліщук та ін.]; за ред. М. П. Требіна. Харків: Право, 2013. 416 с.
9. Політологія: підручник / [М. П. Требін, Л. М. Герасіна, І. О. Поліщук, О. М. Сахань та ін.]; за ред. М. П. Требіна. 2-ге вид., перероб. і допов. Харків: Право, 2018. 462 с.
10. Сокурянська Л.Г. Вступ до соціології: навч. посіб. Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2011. 206 с.
11. Соціологія: навч. посіб. / за ред. С. О. Макеєва. 5-те вид., перероб. і доп. Київ: Товариство «Знання», КОО, 2012. 566 с.
12. Соціологія: підручник / [М. П. Требін, В. Д. Воднік, Г. П. Клімова та ін.]; за ред. М. П. Требіна. Харків: Право, 2010. 224 с.
13. Соціологія: підручник / [Ю. Ф. Пачковський, Н. В. Коваліско, І. В. Городняк та ін.]; за ред. д-ра соціол. наук, проф. Ю. Ф. Пачковського. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2011. 418 с.

14. Соціологія: терміни і поняття. Навчальний енциклопедичний словник-довідник / за заг. ред. В.М. Пічі [Н.В. Коваліско, Ю.Ф. Пачковський, О.І. Пташник-Середюк та ін.]. Львів: «Новий світ-2000», 2018. 658 с.
15. Соціологія права: енциклопедичний словник / Л. М. Герасіна, О.Ю. Панфілов, В.Л. Погрібна та ін.; за ред. М.П. Требіна. Харків: Право, 2020. 984 с.
16. Требін М. П. Соціально-політичні студії: навч. посіб. Харків: Право, 2017. 696 с.
17. Требін М. П. Соціально-політичні студії: навч. посіб. 2-ге вид., перероб. і допов. Харків: Право, 2018. 544 с.
18. Требін М. П. Соціально-політичні студії: посіб. для підгот. до іспиту. Харків: Право, 2019. 138 с.

Додаткова література

1. Воднік В. Д. Проблеми профілактики алкоголізму в умовах побудови громадянського суспільства в Україні. *Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»*. Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія. 2014. №3 (22). С. 239–255.
2. Волянська О.В. Проблема агресивної поведінки підлітків: фактори та механізми соціалізації. *Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»*. Серія: Серія: філософія, філософія права, політологія, соціологія. 2016. № 3(30). С. 117–134.
3. Герасіна Л. М. Наративи міжнародної конфліктності – глобальна турбулентність або деструкції світової системи? *Вісник Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*. Серія: Політологія. 2020. № 2(45). С. 8–24.
4. Герасіна Л.М., Требін М.П. «Злами світосистеми»: глобальні зрушення та гібридні виклики. *Вісник Національного юридичного ун-ту імені Ярослава Мудрого*. Серія: Соціологія. 2020. Вип. 4(47). С. 72-94.

5. Громадянське суспільство: політичні та соціально-правові проблеми розвитку: монографія / [Г. Ю. Васильєв, В. Д. Воднік, О. В. Волянська та ін.]; за ред. проф. М. П. Требіна. Харків: Право, 2013. 536 с.
6. Історія політичної думки: підручник /за заг. ред. Хоми Н. М. [І. В. Алексєєнко, Т. В. Андрущенко, О. В. Бабкіна та ін.]. Львів: «Новий Світ-2000», 2016. 1000 с.
7. Іванець Т. М. Соціологія міжнародних відносин : навч. посіб. Київ : Ліра-К, 2021. 232 с.
8. Історія української соціологічної думки: навчальна біографічна енциклопедія / За наук. ред. В.М. Пічі [В.М. Онищук, Ю.Ф. Пачковський, Н.М. Цимбалюк та ін.]. Львів : «Новий Світ – 2000», 2020. 336 с.
9. Клімова Г.П. Концептуальні підходи до аналізу поняття «Держава». *Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»*. Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія. 2015. № 2(26). С. 161–169.
10. Клімова Г.П. Феномен політичної культури:теоретико-методологічний дискурс. *Вісник Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*. Серія: Політологія. 2020. № 2. С.56-71.
11. Клімова Г.П. Інтернаціоналізація вищої освіти в умовах глобальних викликів. *Вісник Національного університету імені Ярослава Мудрого* Серія: Філософія, філософія права, Соціологія, Політологія. 2021. №1 . С. 185-205.
12. Міжнародна інформація: навч. посіб. / М.П. Требін, І.О. Поліщук, Н.П. Осипова та ін.; за ред. М.П. Требіна. Харків: Право, 2014. 336 с.
13. Новітня політична лексика (неологізми, okazіоналізми та інші новотвори) / [І. Я. Вдовичин, Л. Я. Угрин, Г. В. Шипунов та ін.]; за заг. ред. Н. М. Хоми. Львів: Новий Світ-2000, 2015. 492 с.
14. Панфілов О., Савченко О. Соціологічний аспект у змісті сучасної гібридної війни. *Вісник Національного юридичного університету імені*

- Ярослава Мудрого. Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія. 2022. №1(52). С.210-222.*
15. Парсонс Т. Соціальна структура і особистість: [зб. творів] / пер. з англ. В. Верлоки і В. Кебуладзе. Київ: Дух і літера, 2011. 337 с.
 16. Погрібна В. Л. Криза ідентичності і глобалізація суспільства: питання чи відповіді? *Вісник Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого. Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія. 2014. № 1(15). С. 240–248.*
 17. Політико-правова ментальність українського соціуму в умовах європейської інтеграції: монографія / [О.О. Безрук, В.С. Бліхар, Л.М. Герасіна та ін.] ; за ред. М. П. Требіна. Харків: Право, 2019. 744 с.
 18. Політична енциклопедія / редкол.: Ю. Левенець (голова), Ю. Шаповал (заст. голови) та ін. Київ: Парламентське видавництво, 2011. 808 с.
 19. Політологія: енциклопедичний словник / [В.М. Денисенко, Л.Я. Угрин, Н.М. Хома]; за ред. д-ра філос. наук, проф. В.П. Мельника. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2014. 406 с.
 20. Політологія: навчальний енциклопедичний словник довідник для студентів ВНЗ I-IV рівнів акредитації / [В. М. Денисенко, О. М. Сорба, Л. Я. Угрин та ін.]; за наук. ред. д-ра політ. н. Н.М.Хоми. 2-ге видання, стереотипне. Львів: «Новий Світ – 2000», 2015. 779 с.
 21. Поліщук І.О., Чигрінов В.І. Політико-культурний фактор в електоральному процесі постсоціалістичних суспільств: монографія. Харків: ХІБМ, 2015. 429 с.
 22. Поліщук І.О. Геополітична роль України. *Вісник Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого. Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія. 2022. № 1(52). С.169-177.*
 23. Правова і політична культура українського соціуму за умов модернізації політико-правового життя: монографія / О.О. Безрук, Л.М. Герасіна, І.В. Головка та ін.; за ред. М. П. Требіна. Харків: Право, 2016. 560 с.
 24. Сахань О. М. Проблеми політичної модернізації за сучасних умов розвитку української держави. *Вісник Національного університету*

- «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»*. Серія: *Філософія, філософія права, політологія, соціологія*. 2015. № 3. С.274–277.
25. Соціально-гуманітарна сфера України в сучасних дискурсах: монографія; за заг. ред. проф. О. Ю. Панфілова. Харків: ХІФ КНТЕУ, Видавець О. А. Мирошниченко, 2019. 284 с.
 26. Сучасна політична лексика: енциклопед. словник-довідник / [І.Я. Вдовичин, Л.Я. Угрин, Г.В. Шипунов та ін.]; за наук. ред. Хоми Н.М. Львів: «Новий Світ-2000», 2015. 396 с.
 27. Теорія міжнародних відносин. Міжнародні відносини та світова політика: *навч. посіб.* / [М. П. Требін, Л. М. Герасіна, В. Л. Погрібна та ін.]; за ред. М. П. Требіна. Харків: Право, 2016. 540 с.
 28. Теорія політики: підручник / Денісенко В.М., Бліхар В.С., Требін М.П., Угрин Л.Я. та ін. Львів: Ліга-Прес, 2015. 668 с.
 29. Требін М.П., Панфілов О. Ю. Сучасні тенденції застосування сили в міжнародних відносинах. *Вісник Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*. Серія: *філософія, філософія права, політологія, соціологія*. 2021. № 2 (49). С. 119-138.
 30. Требін М.П., Чернишова Т.О. Боротьба за свідомість людей в епоху постправди. *Вісник Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*. Серія: *філософія, філософія права, політологія, соціологія*. 2021. № 3 (50). С. 153-171.
 31. Українське суспільство в умовах глобальних змін: цивілізаційний вимір. Монографія; за заг. ред. проф. О. Ю. Панфілова. Харків: ВД «Інжек», 2015. 240 с.
 32. Herasina L.M. Concept and tendencies to the development of the world political process. *Вісник Національного ун-ту «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»*. Серія: *Політологія*. 2018. № 2 (37). С. 8–17.
 33. Pohribna V. L. The role of social capital in professional socialization of personality. *Вісник Національного юридичного університету імені*

Ярослава Мудрого. Серія: філософія, філософія права, політологія, соціологія. 2022. № 1 (52). С.223-234.

34. Savchuk O., Liubchych A., Klimova G. Innovative development of clusters and technoparks as a form of implementing investment economy model. *International Journal of Innovative Science, Engineering & Technology*. 2021. Vol. 8, Issue 1. P. 1-11.
35. Trebin M.P. Public consciousness under the influence of manipulative technologies. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Філософські науки*. 2021. Вип. 2 (90). С. 113-125.
36. Trebin M.P., Chernyshova T.O. Linguistic analysis of Ukrainian President Volodymyr Zelenskyu's political rhetoric: strategies & tactics. *Вісник Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого. Серія: філософія, філософія права, політологія, соціологія*. 2022. № 1(52). С. 193-209.
37. Vodnik V. D., Klimova G. P., Pidkurkova I. V. Sociological methods of research of juvenile delinquency. *Вісник Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого. Серія: філософія, філософія права, політологія, соціологія*. 2021. № 3 (50). С.232-254.

Інтернет-ресурси

Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>

Інститут соціології НАН України. URL: <https://i-soc.com.ua/>

Інститут демографії та соціальних досліджень імені М. В. Птухи Національної академії наук України. URL: <http://www.idss.org.ua/>

Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України. URL: <http://www.ipiend.gov.ua/?mid=7>

Інститут трансформації суспільства. URL: <http://www.soskin.kiev.ua>

Київський міжнародний інститут соціології. URL: <http://www.kiis.com.ua/>

Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського. URL:

<http://www.nbu.gov.ua>

Національний інститут стратегічних досліджень при Президентові України. URL: <https://niss.gov.ua/>

Представництво ООН в Києві. URL: <http://www.un.org.ua/>

СЕНМК

Стандартизований навчально-методичний комплекс кафедри соціології та політології (бібліотека НЮУ імені Ярослава Мудрого) URL: http://library.nlu.edu.ua/index.php?option=com_k2&view=itemlist&task=category&id=161:kafedra-socziologii-ta-politologii&Itemid=151

Карта предметних компетентностей з навчальної дисципліни

Шифр та назва компетентностей за спеціальністю і/або спеціалізацією	Шифр та назва компетентностей з навчальної дисципліни
ЗК – загальні (універсальні) компетентності. (обрати компетентності згідно зі змістом навчальної дисципліни)	ПК – предметні компетентності з навчальної дисципліни
ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.	ПК1. Розуміння сутності соціальних та політичних концепцій, парадигм, базових категорій соціології та політології. ПК2. Здатність аналізувати та оцінювати суспільні та політичні процеси в контексті аналізованої проблеми. ПК3. Здатність робити прогностичні оцінки перспектив розвитку соціальних та політичних процесів.
ЗК3. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.	ПК4. Здатність орієнтуватися в системі соціологічного та політологічного знання. ПК5. Розуміння методів дослідження соціальних та політичних процесів. ПК6. Знання основних законів соціології та політології. ПК7. Здатність системно тлумачити зміст наукових джерел з соціології та політології.
ЗК7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.	ПК8. Здатність самостійно знаходити наукові та інші джерела та давати їм оцінку.
ЗК10. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).	ПК9. Здатність визначати інтереси соціальних суб'єктів у політичних відносинах та оцінювати мотиви політико-правової поведінки людей.
ЗК11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства; усвідомлення цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідності його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.	ПК10. Здатність розкривати сутність і природу громадської думки, використовувати результати дослідження громадської думки для прийняття політико-правових рішень. ПК 11. Здатність аналізувати агентів та умови політико-правової соціалізації представників різних соціальних груп в різні історичні періоди та на різних стадіях соціалізації.
ЗК14. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.	ПК 12. Здатність визначити шляхи формування політико-правової культури залежно від різних базових умов соціально-політичного розвитку держави. ПК13. Здатність моделювати соціальні та політичні процеси та механізми реагування на них.
ЗК1.1. Здатність до креативності у	ПК14. Здатність формулювати особисту

предметно-практичній діяльності відповідно до соціальних статусів і модусів.	думку та доказово її представляти при дослідженні сутності й змісту політичних процесів ПК15. Здатність визначати інтереси соціальних суб'єктів у політичних відносинах та оцінювати мотиви політико-правової поведінки людей.
ЗК1.3. Навички збору і аналізу інформації з національних і міжнародних джерел.	ПК16. Здатність застосовувати міждисциплінарні методи в аналізі сучасних соціальних та політичних процесів.
ЗК1.6. Здатність бути лідером, брати на себе відповідальність, стимулювати на досягнення спільної мети.	ПК17. Демонструвати здатність приймати вмотивовані рішення в професійній діяльності на основі використання знань щодо сутності феномену політичного лідерства, способів формування, розвитку і реалізації соціальних якостей політичних лідерів. ПК 18 Здатність виявляти причини і наслідки девіантної поведінки осіб в політико-правовому полі та пропонувати способи її корекції. ПК 19. Розуміння етапності розвитку соціальних та політичних процесів. ПК 20. Розуміння сутності світових політичних процесів та правових наслідків міжнародних відносин.
СК – спеціальні компетентності (обрати компетентності згідно зі змістом навчальної дисципліни)	
СК3. Цінування та повага до гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння її правової природи.	ПК1. Розуміння сутності соціальних та політичних концепцій, парадигм, базових категорій соціології та політології. ПК2. Здатність аналізувати та оцінювати суспільні та політичні процеси в контексті аналізованої проблеми. ПК3. Здатність робити прогностичні оцінки перспектив розвитку соціальних та політичних процесів. ПК4. Здатність орієнтуватися в системі соціологічного та політологічного знання. ПК5. Розуміння методів дослідження соціальних та політичних процесів
СК10. Здатність використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин.	ПК6. Знання основних законів соціології та політології. ПК7. Здатність системно тлумачити зміст наукових джерел з соціології та політології. ПК8. Здатність самостійно знаходити наукові та інші джерела та давати їм оцінку. ПК9. Здатність визначати інтереси соціальних суб'єктів у політичних

	<p>відносинах та оцінювати мотиви політико-правової поведінки людей.</p> <p>ПК10. Здатність розкривати сутність і природу громадської думки, використовувати результати дослідження громадської думки для прийняття політико-правових рішень.</p>
<p>СК13. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ.</p>	<p>ПК14. Здатність формулювати особисту думку та доказово її представляти при дослідженні сутності й змісту політичних процесів</p> <p>ПК15. Здатність визначати інтереси соціальних суб'єктів у політичних відносинах та оцінювати мотиви політико-правової поведінки людей.</p> <p>ПК16. Здатність застосовувати міждисциплінарні методи в аналізі сучасних соціальних та політичних процесів.</p>
<p>СК16. Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення.</p>	<p>ПК17. Демонструвати здатність приймати вмотивовані рішення в професійній діяльності на основі використання знань щодо сутності феномену політичного лідерства, способів формування, розвитку і реалізації соціальних якостей політичних лідерів.</p> <p>ПК 18 Здатність виявляти причини і наслідки девіантної поведінки осіб в політико-правовому полі та пропонувати способи її корекції.</p> <p>ПК 19. Розуміння етапності розвитку соціальних та політичних процесів.</p> <p>ПК 20. Розуміння сутності світових політичних процесів та правових наслідків міжнародних відносин.</p>

**Карта результатів навчання здобувача вищої освіти, сформульованих у
термінах компетентностей**

Шифр та назва РН за спеціальністю і/ або спеціалізацією	Модуль НД	Шифр та назва РН з навчальної дисципліни
ПРН – результати навчання за спеціальністю /спеціалізацією (обрати результати навчання згідно зі змістом навчальної дисципліни)		Результати навчання з навчальної дисципліни
ПРН1.Визначати переконливість аргументів у процесі оцінки заздалегідь невідомих умов та обставин.	№1	РН НД 1.1. Аналізувати природу та зміст соціальних та політичних процесів. РН НД 1.2. Демонструвати знання та розуміння основних понять та категорій соціології та політології та методології соціологічних та політологічних досліджень. РН НД 1.3 Аналізувати діяльність основних соціальних і політичних інститутів суспільства, прогнозувати шляхи їх подальшого розвитку.
ПРН3. Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел.	№2	РН НД 2.1. Організувати і проводити аналітичну експертизу діяльності суб'єктів влади. РН НД 2.2. Збирати й аналізувати інформацію з національних і міжнародних джерел стосовно рішень інститутів влади.

<p>ПРН 7. Скласти та узгоджувати план власного прикладного дослідження і самостійно збирати матеріали за визначеними джерелами.</p> <p>ПРН 9. Самостійно визначити ті обставини, у з'ясуванні яких потрібна допомога, і діяти відповідно до отриманих рекомендацій.</p>	№2	<p>РН НД 2.3. Аналізувати агентів та умови політико-правової соціалізації представників різних соціальних груп в різні історичні періоди та на різних стадіях соціалізації.</p> <p>РН НД 2.4. Визначити шляхи формування політико-правової культури залежно від різних базових умов соціально-політичного розвитку держави.</p>
<p>ПРН 14. Використовувати статистичну інформацію, отриману з першоджерел та вторинних джерел для правничої діяльності.</p>		<p>РН НД 2.5. Демонструвати здатність приймати вмотивовані рішення в професійній діяльності на основі використання знань щодо сутності феномену політичного лідерства, способів формування, розвитку і реалізації соціальних якостей політичних лідерів.</p>
<p>ПРН 17. Працювати в команді, забезпечуючи виконання завдань команди.</p>	№2	<p>РН НД 2.6. Визначити інтереси соціальних суб'єктів у політичних відносинах та оцінювати мотиви політико-правової поведінки людей.</p>
<p>ПРН 18. Застосовувати в професійній діяльності основні сучасні правові доктрини, цінності та принципи функціонування національної правової системи.</p>	№3	<p>РН НД 3.1. Виявляти причини і наслідки девіантної поведінки осіб в політико-правовому полі та пропонувати способи її корекції.</p> <p>РН НД 3.2. Розкривати проблеми у правовому регулюванні соціальних відхилень і пропонувати способи їх вирішення з використанням наявних теоретичних і прикладних знань відповідно до принципів захисту прав людини і її</p>

		<p>основоположних свобод.</p> <p>РН НД 3.3. Розкривати сутність і природу громадської думки, використовувати результати дослідження громадської думки для прийняття політико-правових рішень.</p> <p>РН НД 3.4. Узагальнювати інформацію для аналізу та кваліфікації соціально-політичних процесів макро- і мікрорівня (глобальних, регіональних, національних, соціетальних, локальних тощо).</p> <p>РН НД 3.5. Аналізувати сутність та зміст світових політичних процесів та правових наслідків міжнародних відносин.</p>
--	--	---

